

till Statens Historiska Museum för undersökning och fotografering. De komma att för framtiden förvaras i Museets samlingar (inv.-n:r 22174).

Fragmenten ha tillhört samma runsten. Det större, vars yta är skadad nedtill och på h. sidan, innehåller delar av ristningens mellersta och nedre parti; det mindre har suttit upptill på h. sidan. De övriga styckena av runstenen kunde icke återfinnas i de synliga delarna av källarmuren.

Grå granit. Det större stycket 1,21—0,50 m., det mindre 0,72—0,37 m. Ristningslinjerna äro smala och grunda men i allmänhet fullt tydliga.

Inskrift:

.... **bið** ... **R+broður** ... **kípni** · a -

-*bio*[*rn*] ... [*æfti*]*R* *broður* ...

» björn ... efter broder ... »

77. Råsta, Spånga sn.

Pl. 47.

Litteratur: B 147, L 380, D 2: 33. Joh. Bureus, *Monumenta Sveo-Gothica* (1624), n:r 9 (3 uppl. 1664 n:r 7), Fa 6 s. 193 n:r 142 (Rhezeliuss), Fa 5 n:r 354, Fa 1 s. 80, Fa 10: 1 n:r 9; O. Verelius, *Manuductio* (1675), s. 41; *Ransakningarna* 1667—84; O. Rudbeck, *Atlantica* 1 (nytrycket 1937), s. 541, Planschbandet, fig. 127 (Bureus' träsnitt); Joh. Hadorph, *Resejournal* 1682; Joh. Peringskiöld, F 1 5: 3 s. 20, *Monumenta* 3, bl. 279, 280; P. Dijkman, *Historiske Anmærckninger* (1723), s. 61; O. Celsius, SR 1, s. 189; UFT h. 2 (1872), s. 69; O. von Friesen, *Upplands runstenar* (1913), s. 69; E. Brate, *Svenska runristare*, s. 85, *Anteckningar (ATA)*; *Järvafältets fornlämningar* (1929), s. 38, 70.

Äldre avbildningar: Bureus, träsnitt 1624 (även i Fa 5, hos Verelius a. a. och O. Rudbeck a. a.); Peringskiöld, teckning (i F 1 5: 3); Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 147); Dybeck a. a.; Brate (ATA; *Järvafältets fornlämningar*, fig. 26).

Runstenen står nu i trädgården vid Råsta gård, o. 40 m. V om boningshuset; den ristade sidan är vänd mot S. Några mera noggranna uppgifter om platsen finnas icke från äldre tid; det förefaller därav sannolikt, att den befunnit sig i gårdens omedelbara närhet. Möjligen står stenen alltjämt på ursprunglig plats. Bureus: »Wedh Råsta gårdh». *Ransakningarna*: »Vedh Råsta finnes tvenne Runstenar.» Hadorph: »Dher ifrån till Råsta, hwarest 2 runstenar stå brede widh hwar anden». Peringskiöld: »Råsta i Spånga sochn.» O. Celsius, som har granskat inskriften den 4 juli 1728: »straxt vid husen på backen, brede vid den andra». Dybeck: »I Råstads trädgård, vester om boningshusen.» UFT: »Står i Råstads trädgård vester om boningshusen, öfverväxt af en syrénplantering, att den ej synes.»

Gråsten. Höjd 1,65 m., bredd nedtill 1,16 m. Ristningen är djupt huggen och väl bevarad. Då Dybeck betecknar den som »en illa upphuggen inskrift», avser han förmodligen ornamentiken. Den är onekligen mycket invecklad och mindre lyckad. Vissa linjer, som man väntat, äro icke fullbordade, t. ex. på den runristade ormkroppens huvud och stjärt. En annan ormslinga, som börjar t. h., saknar huvud.

Inskrift:

hulmstin × **auk** × **haosui** × **litu** × **raisa** **stain** × **iftir** × **iybiurn** × **fapur** **sin** × **auk** × **kirip** × **ifti**

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Holmstæinn ok Hosvi letu ræisa stæin æftir Iobiorn, faður sinn, ok Gyrið(?) æftir.

»Holmsten och Hosve läto resa stenen efter Jobjörn, sin fader, och Gyrid efter (honom).»

Till läsningen: 7 i har på mitten en grund fördjupning, som möjligen kan vara huggen. Detsamma gäller om 56 i. Icke stungna äro 19, 32, 50, 60 i, 55 k. Däremot finnes en tydlig

prick, säkerligen huggen, i 38 **y**. Bistavarna i 14 **o** äro skadade, särskilt på h. sidan. Läsningen **o** är därför ej fullt säker; möjligt vore även **h**. Efter 26 **a** finnes intet **x**, men i stället en ristad rak linje mellan de båda slinglinjerna. Efter 63 **i** finnes intet skiljetecken.

Bureus, F a 6: 7 **i**, 12—17 **ha - sui** (runan 14 otydlig, **o** eller **u**), 36 **r**, 38 **y**, 55—63 **kirip ifti**. Träsnittet: 1—8 **hulmistin**, 12—17 **inosui**, 36 **r**, 38 **u**. F a 5 följer i sin läsning träsnittet, men anger som »*varia lectio*»: **haosui et iybiurn**. — Hadorph: 7 **i**, 14 **o**, 36 **r**, 38 **u**, 52—54 **uk**, 55—63 **kirip ifti**; träsnittet har: 52—54 **auk**. — O. Celsius: 7 **i**, 12—17 **naosui**, 36 **r**, 38 **u**, 55—63 **kirip ifti**. »Ändas

Fig. 55. U 77. Råsta, Spånga sn.
Efter Bureus' träsnitt 1624.

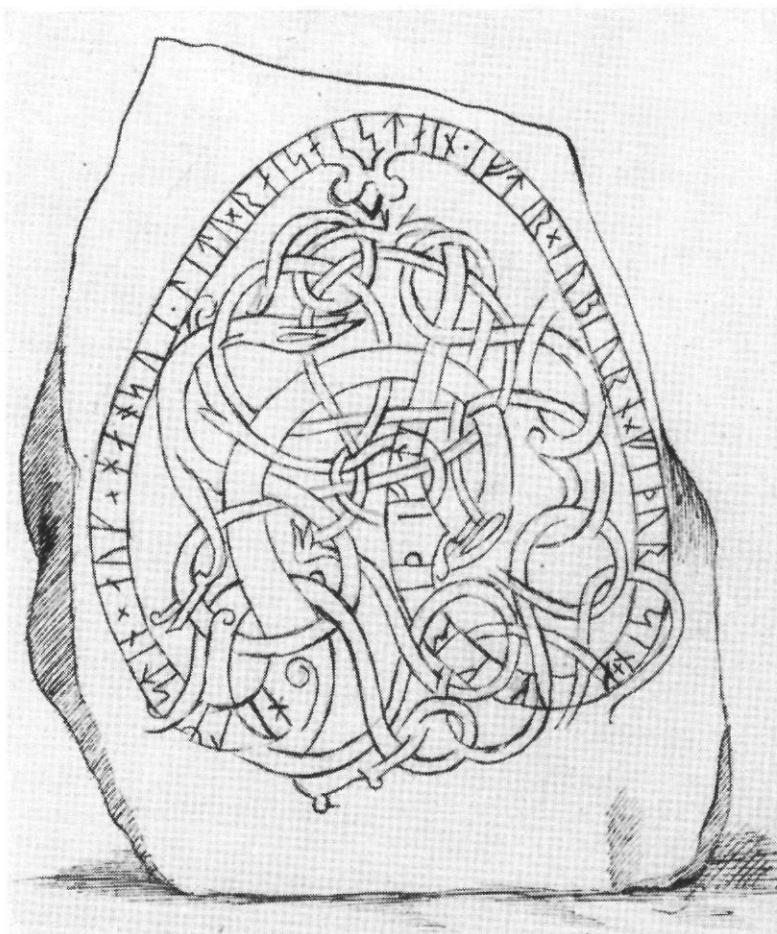

Fig. 56. U 77. Råsta, Spånga sn.
Efter teckning i F l 5: 3.

i en smal svans effter **ifti** så at icke mehr fick rum. Ey eller fins något mehr annorstäds på stenen... Effter **ifti** är ingen stierna... Non legi debet **i stain**. Non enim est **i**, sed ornamentum.» — Dybeck: 7 **i**, 12—17 **haosui**, 36 **r**, 38 **u**, 55—63 **kirip ifti**. — Brate: 7 **e**, 12—17 **haosui**, 36 **r**, 38 **y**, 55—63 **kerip ifti**. »Det ord, som man väntar finna styrdt af **ifti**, har jag förgäfves sökt både på framsidan, toppen, stenens högra och vänstra sida och på baksidorna.»

Redan Bureus har insett, att något fattas vid inskriftens slut. I F a 5 supplerar han transkriptionen sålunda: »... *auk Girid ifti Bonda sin*». Och Verelius anmärker: »Then eftersta meningen är ofullkommelig, efter rumet på stenen intet räckte till, och fattas thet ordet *Bonda sin*, eller nogot slikt.» Detta är utan tvivel riktigt. Den ofullständighet, som ristaren visar i inskriften, är i viss mån jämförbar med hans ornamentik.

55—59 **kirip** återger utan tvivel ett kvinnonamn, runsv. *Gyriðr*. Det återfinnes i ett flertal uppländska inskrifter, tecknat med **u** eller **y** i första stavelsen: U 100, L 24 Håbo-Tibble kyrkby, L 34 Lådersta, Kalmar sn, L 149 Tuna, Bälunge sn, L 313 Bro kyrka, L 318 Järsta, Bro sn,

L 450 Bällsta, Vallentuna sn, L 486 Tjusta, Skånela sn, L 495 Lundby, Markims sn, L 498 Snottsta, Markims sn, L 535 Rosersberg, Norrsunda sn, L 567 Alsike prästgård. Runan i i stället för **y** är säkerligen endast en onöjaktighet av ristaren. Brate återger emellertid namnet Gerrid.

Holmstæinn är ett vanligt mansnamn under vikingatiden och senare; se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 105. *Hosvi* är däremot icke känt från några andra runinskrifter än de båda Råsta-stenarna, där det avser samme person: U 77 **haosui**, U 78 **hasui**. Namnet är sannolikt bestämd form av adjektivet isl. *hoss* 'grå', sålunda ursprungligen ett tillnamn. **ao** är säkerligen en digrafisk beteckning av den u-omljudda vokalen; jfr fsv. *Hösse* (1 g. i ett västgötskt dokument) och fno. *Hqsvi* (i ortnamnet *Hausuastadir*, se Linds ordbok). En annan bildning, ia-stam, är isl. och fno. *Høsvir*. — Av mansnamnet *Iobiorn* finnes endast ett fåtal belägg: U 121, L 482 Skånela kyrka, L 603 Salmunge, Skederids sn, L 696 Ramby, Löts sn, möjligen också L 201 Bolsta, Vaksala sn.

Runstenen U 77 är rest av sönerna Holmsten och Hosve till minne av sin fader Jobjörn. U 78 är rest av syskonen Hosve, Sigrid och Kättillög över brodern Holmsten. Denne har sålunda någon tid överlevat fadern. Och U 77 är äldre än U 78.

U 77 är enligt von Friesen huggen av samme ristare som U 11 Hovgården. Detta förefaller i hög grad sannolikt; de båda ristningarna påminna mycket om varandra, såväl i fråga om ornamentikens huvuddrag som detaljer.

78. Råsta, Spånga sn.

Pl. 48.

Litteratur: B 156, L 381. Joh. Bureus, *Monumenta Sveo-Gothica* (1624), n:r 7 (3 uppl. 1664 n:r 5), F a 6 s. 193 n:r 141 (Rhezeliu), F a 5 n:r 353, F a 1 s. 80, F a 10:1 n:r 7; M. Aschaneus, F b 18, s. 353 f.; O. Verelius, *Manuductio* (1675), s. 39; Ransakningarna 1667—84; Joh. Hadorph, *Resejournal* 1682; Joh. Peringskiöld, F l 5:3, s. 18, *Monumenta* 3, bl. 280, 281; P. Dijkman, *Historiske Anmärkningar* (1723), s. 60 f.; O. Celsius, SR 1, s. 187: UFT h. 2 (1872), s. 69; O. von Friesen, *Upplands runstenar* (1913), s. 69; E. Brate, *Svenska runristare*, s. 109; *Anteckningar* 1923 (ATA); B. Bergman i *Fornvännen* 1926, s. 200; *Järvafältets fornlämningar* (1929), s. 65.

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (F a 10:1), träsnitt 1624 (även i F a 5 och hos Verelius a. a.); Aschaneus, teckning (F b 18); Peringskiöld, teckning (F l 5:3); Leitz och Hadorph, teckning (i Peringskiölds *Monumenta*), träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 156); Brate (ATA).

Runstenen stod enligt äldre uppgifter vid Råsta, bredvid U 77. Här fanns den i varje fall kvar 1728, då den undersöktes av O. Celsius. Dybeck har emellertid icke funnit den, och i UFT h. 2 (1872) upptages den som saknad. — Aschaneus antecknar om ristningen: »Stylus clarus. Figura arte magnifica. Distinctio per clara comata verb.»

År 1921 tillvaratogs utanför Elevators fabrik vid L. Ursvik två fragment, som visade sig ha tillhört den förkomna Råsta-stenen. De hade anträffats på backen strax N om herrgårdsbyggnadens tomt. De flyttades 1925 till Spånga kyrka för att där förvaras i vapenhuset. De båda delarna hopfogades med mässingsdubb och stenkitt och placerades på en låg träsockel vid vapenhusets södra vägg mellan kyrkdörren och östra väggen.

Gråsten. Fragmentets storlek 0,99 × 0,50 m.

Inskrift (det inom [] supplerat efter äldre källor):

[hasui · uk · sirip · uk · ketilu · litu ·] raisa · stain · pina · aftir [·] hulumstain · b[ropur · sin]

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Hosvi ok Sigriðr ok Kætiløy letu ræisa stæin þenna æftir Holmstæin, broður sinn.

»Hosve och Sigrid och Kättilö läto resa denna sten efter Holmsten, sin broder.»